

## บทคัดย่อ

พื้นที่ราบลุ่มเจ้าพระยาเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศไทย โดยพื้นที่ราบลุ่มเจ้าพระยามีการพัฒนาดังแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจากแนวคิดการตั้งถิ่นฐานตามรูปแบบเมืองคูคลองสู่เมืองที่ใช้การคมนาคมทางบกเป็นหลัก นอกจากนี้พื้นที่ราบลุ่มเจ้าพระยาเผชิญความท้าทายทั้งจากการพัฒนาที่ไม่เท่าเทียมกันและความท้าทายจากลักษณะภูมิประเทศ จึงส่งผลให้การวางแผนพัฒนาพื้นที่ราบลุ่มเจ้าพระยาจึงมีความซับซ้อนทั้งในเรื่องวัฒนธรรม สังคม วิถีชีวิต เศรษฐกิจ และด้านภูมิศาสตร์ด้วยเหตุนี้การวางแผนการพัฒนาระยะยาว 20 ปี มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยกำหนดเป้าหมายและทิศทางร่วมกันในการพัฒนาพื้นที่ราบลุ่มเจ้าพระยา จากการศึกษาพบว่าประเทศไทยได้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาประเทศตามวิสัยทัศน์ที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” และแต่ละหน่วยงานได้กำหนดแผนพัฒนาระยะยาว 20 ปี เพื่อสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แต่พบว่ามีกำหนดวิสัยทัศน์ระดับชาติแต่ไม่มีวิสัยทัศน์ร่วมกันในระดับพื้นที่และไม่มีการเชื่อมโยงสู่ท้องถิ่น รวมทั้งขาดการสร้างแบบจำลองภาพเหตุการณ์ในอนาคตอีก 20 ปี หรือระยะยาวเพื่อช่วยในการตัดสินใจ สำหรับพื้นที่ราบลุ่มเจ้าพระยาจากการศึกษาสามารถระบุความท้าทายที่ต้องเผชิญได้ดังนี้ 1. ความมั่นคงด้านน้ำและความมั่นคงด้านอาหารภายใต้การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ 2. ภัยพิบัติทางธรรมชาติ และภัยที่เกิดจากมนุษย์ ทั้งที่คาดการณ์ได้และคาดการณ์ไม่ได้ 3. ขาดความไว้วางใจและการสื่อสารระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน 4. วิถีชีวิตด้านการบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐาน และความปั่นป่วนทางเทคโนโลยี 5. ขาดการเชื่อมประสานและความสอดคล้องกันระหว่างหน่วยงาน แผนงาน และฐานข้อมูล 6. การพัฒนาขาดการควบคุมขาดแผนงานที่ชัดเจน และขาดสมดุล และ 7. การเสื่อมถอยของความหลากหลายทางชีวภาพ และสิ่งแวดล้อม จากผลการศึกษาสามารถเสนอสำหรับวิสัยทัศน์ของการพัฒนาพื้นที่ราบลุ่มเจ้าพระยาดังนี้ “สังคมที่เท่าเทียม อนาคตที่รุ่งเรือง และพื้นที่ที่ยืดหยุ่น” และมีเป้าหมายของการพัฒนาดังนี้ 1. พื้นที่ราบลุ่มเจ้าพระยาที่มีความมั่นคงด้านน้ำและมีการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและการเปลี่ยนแปลงในอนาคต 2. เศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ราบลุ่มเจ้าพระยาสามารถปรับเปลี่ยน (Transform) ภายใต้ภัยธรรมชาติและภัยที่เกิดจากมนุษย์ ทั้งที่คาดการณ์ได้และคาดการณ์ไม่ได้ 3. พื้นที่ราบลุ่มเจ้าพระยาเป็นพื้นที่ที่อยู่บนฐานของการพัฒนาที่เท่าเทียมและมีความไว้วางใจกันในทุกกระดับ 4. การพัฒนาพื้นที่มีส่วนในการส่งเสริมการอนุรักษ์และบำรุงรักษาความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อม 5. พัฒนาประสิทธิภาพและการเชื่อมประสานระหว่างหน่วยงานและองค์กรที่มีส่วนในการพัฒนาพื้นที่ราบลุ่มเจ้าพระยา และเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานและ 6. สร้างความมั่นคงของมนุษย์และสมดุลในการพัฒนาในทุกภาคส่วน โดยมีการแบ่งระดับออกเป็น 3 ระดับพื้นที่คือ 1. เมืองมหานคร มีคุณลักษณะเป็น Co-design city & Green city 2. หัวเมืองรอง มีคุณลักษณะเป็น Smart city 2.0 & Resilient city และ 3. พื้นที่ชนบท มีคุณลักษณะเป็น Wonderful and Nice areas

**คำสำคัญ:** พื้นที่ราบลุ่มเจ้าพระยา แผนพัฒนาเชิงพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม ดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำ

### **Abstract**

Chao Phraya delta is the significant area in Thailand which plays an important role in the economy, lifestyle, society, and culture of Thailand. The concept of Chao Phraya delta has been gradually developed based on canal that provided the main transportation system and irrigation system for Bangkok. Subsequently, the concept of Chao Phraya delta development has been changed to consider the road and rail transportation. In the present, the Chao Phraya delta is experiencing the challenge because of inequitable development and the geographical issues. Therefore, the main guideline of development is to focus on long term visions and goals. Currently, the Royal Thai Government has announced and enforced the National Strategy (2018-2037)- "to become a developed country with security, prosperity and sustainability in accordance with the Sufficiency Economy Philosophy". Moreover, the ministries have also developed the long term strategy following the National Strategy. The National Strategy and long term strategy of ministries have not coordinated with local administration. Therefore, the local administration does not have a plan to serve the National Strategy. According to this research, the challenges of Chao Phraya delta are 1. Water & Food Security under changing climate, 2. Natural Disaster and Unpredictable disasters, 3. Lack of communication and Trust, 4. Critical of Infrastructure and Disruption of technology, 5. Lack of coherence of information and departments, 6. Uncontrolled, Unplanned & Unbalanced development, and 7. Degradation of biodiversity & environmental pollution. The proposed visions are "Social Equity & Prosperous Future & Resilient Delta" and the proposed goals of development are 1. Ensure water security and efficiency of water usages under changing climate and development, 2. Ensure safety from Natural & Unpredictable Disasters 3. Being the trusted delta and link central departments with local departments & people 4. Conserve and preserve the Plantation area and Biodiversity, 5. Develop effective & coherent institutions and increase infrastructure usage efficiency, 6. Create a Balanced development for all sectors and Human security.

**Keywords:** Delta, Chao Phraya, Development plan, Society, Economy